

Muu aineisto

Muu aineisto

Jäsenvaltio: Suomi

Otsikko: Procedure for changing the price of electricity (KKV/278/14.08.01.05/2019)

Liittyy tapaukseen: The Consumer Ombudsman

URL: <https://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/ratkaisut/arkisto/2019/kan-ratkaisut/sahkon-hinnan-muuttamismenettely/>

Avainsanat: information obligation, price information, prize promotion, unlawful act

Direktiivin artikkelit

Unfair Contract Terms Directive, [Article 3, 1.](#), Unfair Contract Terms Directive, [Article 3, 3.](#), Unfair Contract Terms Directive, [Article 6](#), Unfair Contract Terms Directive, [ANNEX I, 1., \(j\)](#), Unfair Commercial Practices Directive, [Chapter 2, Section 1, Article 7, 1.](#), Unfair Commercial Practices Directive, [Chapter 2, Section 1, Article 7, 4.](#)

Ylähuomautus

Sähkön hinnan muuttamismenettely (KKV/278/14.08.01.05/2019)

Kuluttaja-asiamies

An electricity company informed some of its customers of a price increase due to changes in the exchange price of electricity on the Nord Pool power market. The Consumer Ombudsman held that the company had not informed consumers about the basis for the price change as required by the Electricity Market Act. In addition, the change in the price was considered to be a substantial change in the terms of the agreement. Thus, the announced price increase was not in accordance with the law.

Yleinen huomautus

Koko teksti

Sähkön hinnan muuttamismenettely

Päivämäärä: 20.3.2019

Diaarinumero: KKV/278/14.08.01.05/2019

Osapuolet

Lumo Energia Oyj

Tiivistelmä

Lumo Energia Oyj (jälj. Lumo) tiedotti yhtiön Markka-sopimuksen tehneille asiakkaille hinnankorotuksesta johtuen sähkön pörssihinnan muutoksista Nord Pool-sähköpörssissä. Kuluttaja-asiamies katsoi, ettei Lumo ollut ilmoittanut kuluttajille hinnannuutosperustetta siten kuin sähkömarkkinalaissa edellytetään, joten yhtiön ilmoittama hinnankorotus ei ollut lain mukainen. Lisäksi Markka-sopimuksen hinnannuotoksessa oli kyse olennaisesta sopimusehtomuutoksesta, kun esimerkiksi 1000 kWh / kk sähköä käytävällä kuluttajalla hinnankorotus oli noin 48 prosenttia. Lumo sitoutui jatkossa ilmoittamaan sähkönmyyntisopimusta koskevassa muutosilmoituksessaan muutoksen perusteen sähkömarkkinalain mukaisesti ja noudattamaan lain vaatimusta siitä, ettei sopimuksen sisältö hinnankorotuksen seurauksena olennaisesti muutu. Yhtiö ilmoitti myös luopuvansa 1.4.2019 voimaan tulevaksi ilmoitetusta Markka-sopimuksen hinnankorotuksesta.

Sovelletut säännökset

Kuluttajansuojalain [3](#) luvun [1](#) §

Sähkömarkkinalain [93](#) §

Asiasanat

Kohtuuton sopimusehto, Sopimusehtomuutos, Sähkö

Perustelut

Lumo lähetti maaliskuun alussa 2019 yhtiön Markka-sopimuksen tehneille asiakkailleen viestin otsikolla Tiedote: Lumo Energia Markan hinta kelluu hieman... Uusi hintasi astuu voimaan 1.4.2019 alkaen. Viestissä kerrottiin mm. että

"Lumo Energia Oyj muuttaa markka-sähkönsopimustensa myyntiehtoja 1. huhtikuuta 2019 alkaen – kWh-hinta on jatkossa 6,99 snt/kWh, joka on edelleen kilpailukykyinen

Lumo Energia Markka on lainannut nimensä mummonmarkalta, onhan Markka täsmälleen samalla filosofialla toimiva sähkönsopimus, jonka isoisäsi tarvitsi silloin, kun ensimmäisen televisionsa kotiinsa kantoi ja vähäiset mummonmarkat ruutukauppiaille antoi. Ja aivan kuin markkakin on nykyään sidoksissa yhteisvaluutta euron kautta kansainvälisiin valuuttamarkkinoihin, on Markkakin sidoksissa sähkön alati vaihtelevaan hintatasoon, joka noteerataan pohjoismaiden Nord Pool -sähköpörssissä.

Tässä viestissä toimitamme Markan hieman korkeammalle kelluneet hinnat euroissa:

Perusmaksusi on jatkossa 3,98 euroa / kk (vrt. Fortum Kesto 4,02 euroa / kk)*

Energian hintasi on jatkossa 6,99 senttiä / kWh (vrt. Fortum Kesto 8,68 senttiä / kWh)*

Hinnankorotuksen syynä ovat Markan "kelluttamispaineet", jotta vuonna 2015 perustettu suomalainen sähkönmyyjäsi Lumo Energia Oyj selviäisi kansainvälisille vesille. Tämä onnistuu ainoastaan myymällä sähköä nauttimasi tutustumisjakson jälkeen markkinan asettamilla hinnoilla..."

Hinnannuutoksen perusteen ilmoittaminen

Sähkönmyyntisopimusten ehtojen muuttamista koskevan sähkömarkkinalain 93 §:n mukaan sopimuksen ehtoja ja hintaa saa muuttaa vain ko. pykälässä mainituilla perusteilla, kuten säännöksen 1 momentin 1 kohdassa mainituilla "sopimuksessa yksilöidyllä perusteella edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu". Sopimuksessa yksilöity peruste tarkoittaa sähkönmyyntiehtojen SME 2014 kohdassa 8.3 olevia muutosperusteita, kuten myyjän sähkönhankintakustannuksia.

Sähkömarkkinalakia koskevan hallituksen esityksen (HE 20/2013) perusteluissa todetaan 93 §:n 1 momentin 1 kohdan osalta mm. seuraavaa:

"Pykälän 1 momentissa on määritelty keskeisimmät tilanteet, joissa jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä voi yksipuolisesti muuttaa sopimusehtoja ja hintoja.

Momentin 1 kohdan tilanteessa edellytetään lisäksi, ettei sopimus olennaisesti muutu. Muutoksen olennaisuutta ei arvioida vertaamalla alkuperäiseen sopimuksisältöön vaan muutoshetkellä voimassa olevaan sopimukseen. Tämä johtuu siitä, että sopimukset saattavat olla voimassa hyvin pitkään, joten niiden sisällön muuttaminen voi käydä tarpeelliseksi."

Hinnanmuutoksen ilmoittamisesta todetaan 93 §:n 4 momentissa, että *"Myyjän on lähetettävä käyttäjälle ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta lukien hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste.... Jos perusteena on muu syy kuin lainsäädännön muutos tai viranomaisen päätös, muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä."*

Lumon toteuttaman hinnanmuutoksen peruste kävi yhtiön mukaan ilmi hinnanmuutosilmoituksen kohdasta: *"Ja aivan kuin markkakin on nykyään sidoksissa yhteisvaluutta euron kautta kansainvälisiin valuuttamarkkinoihin, on Markkakin sidoksissa sähkön alati vaihtelevaan hintatasoon, joka noteerataan pohjoismaiden Nord Pool -sähköpörssissä"*. Tämän lisäksi hinnanmuutoksen perusteeseen oli kuluttajille lähetetyssä ilmoituksessa viitattu seuraavasti: *"Hinnankorotuksen syynä ovat Markan "kelluttamispaineet"..."*

Kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan se, että sähkön vähittäismyyntihinta on sidoksissa sähkön pörssihintaan ja että hinta vaihtelee pörssissä jatkuvasti ylös- tai alaspäin, on sähkönä kilpailuttavien kuluttajienkin yleisesti tiedossa. Se, että hinta voi pörssissä vaihdella, ei kuitenkaan ole sähkömarkkinalain 93 §:ssä tarkoitettu kuluttajille ilmoitettava hinnanmuutosperuste. Sähkömarkkinalaissa edellytetään, että peruste ilmoitetaan lain 93 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisena "sopimuksessa yksilöitynä perusteena" tai esimerkiksi 2 kohdan mukaisena "lainsäädännön muutoksena", jollainen voi olla esim. sähkön hintaan sisältyvän alv:n muutos.

Kuluttaja-asiamies katsoi, ettei Lumo ollut ilmoittanut kuluttajille Markka-sopimuksen hinnanmuutosperustetta siten kuin sähkömarkkinalain 93 §:n 4 momentissa edellytetään. Sopimusehtokäytäntönä yhtiön menettely oli ollut kuluttajansuojalain 3 luvun 1 §:n sopimusehtosäännöksen vastainen. Koska muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua muutosperusteen sisältävän ilmoituksen lähettämisestä kuluttajalle, seurasi tästä, ettei yhtiön 1.4.2019 voimaan tulevaksi ilmoittama hinnankorotus ollut em. sähkömarkkinalain säännöksen mukainen.

Hinnanmuutosperusteen tosiasiallisuus

Lumon Markka-sopimuksen hinta ennen hinnankorotusta oli ollut 5 snt/kWh, ilman perusmaksua. Yhtiö ilmoitti korottavansa hintaa lähes 7 senttiin/kWh ja uusi perusmaksu oli 3,98 €/kk. Hinnanmuutosperusteena yhtiö vetosi "sähkön vaihtelevaan hintatasoon Nord Pool -sähköpörssissä".

Kuluttaja-asiamies katsoi, että jos Lumon tarkoituksena oli ollut korottaa Markka-sopimuksen hintaa sähkön pörssihinnan muutokseen perustuen, oli yhtiöllä tällöin oltava näyttö siitä, että yhtiön sähkön hankintakustannukset ovat Markka-sopimuksen osalta tosiasiallisesti nousseet kuluttajille ilmoitettavaa hinnankorotusta vastaavasti. Tämä periaate käy ilmi markkinaoikeuden ratkaisusta MAO:316/17, jossa tuomioistuini kielsi sähköyhtiötä vetoamasta sähkönmyyntisopimuksen hinnanmuutoksen perusteena sähkön markkinahinnan muutokseen tai liiketoiminnan kulujen muutokseen, jos vastaavien sähkömarkkinalaissa ja sopimusehdoissa tarkoitettujen perusteiden mukaiset muutokset eivät tosiasiallisesti vastaa suuruudeltaan vähintään kuluttajalle ilmoitettua hinnankorotusta.

Lumo antoi selvityksessään tietoja Markka-sopimuksen hankintakustannuksista em. hinnankorotusta edeltävältä ajalta. Tiedoista oli kuluttaja-asiamiehen mukaan pääteltävissä, että hinnankorotukselle oli sinänsä ollut sähkön pörssihinnan muutoksista johtuva peruste.

Sopimusmuutoksen olennaisuus

Lumon 1.4.2019 voimaan tulevaksi ilmoittama hinnankorotus merkitsi, että asiakkaalla, jonka kulutus on 1000 kWh / kk, sähkön hinta nousee prosenteissa noin 48 %. Hinnanmuutoksen olennaisuutta korosti myös se, että Markka-sopimus oli aiemmin ilman perusmaksua ja ilmoitettu uusi perusmaksu oli 3,98 €/kk. Hintaan tuli siten korotuksen myötä kokonaan uusi hintakomponentti, mikä etenkin vähän sähköä käyttäville asiakkaille toi merkittävän lisän sähkölaskuun.

Sähkömarkkinalain 93 §:n 1 momentin 1 kohdan periaate siitä, ettei toistaiseksi voimassa olevan sähkönmyyntisopimuksen hintaa tai muita ehtoja saa muuttaa siten, että "sopimuksen sisältö olennaisesti muuttuu", sisältyy myös kuluttajansuojalain 3 luvun 1 §:n sopimusehtosäännökseen. Säännökseen on implementoitu kuluttajasopimusten kohtuuttomia ehtoja koskeva direktiivi (93/13/ETY) ja siihen sisältyvä ohjeellinen luettelo ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina. Perusteluissa (HE 218/1994) todetaan luettelon j alakohdan osalta mm. seuraavaa:

j alakohhta. Elinkeinonharjoittajalla on oikeus yksipuolisesti muuttaa sopimusehtoja ilman pätevää sopimuksessa yksilöityä perustetta.

Toistaiseksi voimassa olevissa tai muutoin pitkäaikaisissa sopimussuhteissa saattavat erityisesti olosuhteiden muutokset aiheuttaa tarpeen tarkistaa sopimusehtoja. Hyväksyttävänä ei kuitenkaan voida pitää sitä, että elinkeinonharjoittajalla olisi rajoittamaton oikeus yksipuolisesti muuttaa sopimuksen sisältöä millä tavalla tahansa. Myös pitkäaikaisissa sopimuksissa voidaan kuluttajien kannalta oikeutettuna lähtökohtana pitää sitä, että yksipuolisten muutosten perusteet yksilöidään sopimusehdoissa ja että sopimuksen sisältö ei muutu olennaisesti ilman molempien sopijapuolten myötävaikutusta. Arvioitaessa yksipuolisiin muutoksiin oikeuttavien ehtojen kohtuullisuutta voidaan muun muassa ottaa huomioon kyseisen sopimuksen luonne, muutosten syyt, vaikutus sopimuksen muuhun sisältöön sekä kuluttajan mahdollisuudet irtautua sopimuksesta ja tehdä tilalle uusi sopimus. Myös näissä tapauksissa arviointi perustuisi siten kokonaisharkintaan.

Kuluttaja-asiamies katsoi, että em. Markka-sopimuksen 1.4.2019 voimaan tulevaksi ilmoitettu hinnankorotus oli sähkömarkkinalain 93 §:ssä tarkoitettu "sopimuksen sisällön olennainen muutos". Hinta on kuluttajien kannalta keskeinen sähkönmyyntisopimuksen valintaperuste ja jos hintaan tehdään lähes 50 %:n kertakorotus, oli kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan selvää, että kyse oli sopimuksen sisällön olennaisesta muuttamisesta. Yhtiön menettely oli siten sopimusehtokäytäntönä arvioituna ollut kuluttajansuojalain 3 luvun 1 §:n säännöksen vastainen.

Lumo vahvisti kirjallisesti, että yhtiö ilmoittaa sähkönmyyntisopimusta koskevassa muutosilmoituksessaan muutoksen perusteen sähkömarkkinalain 93 §:n 4 momentin mukaisella tavalla, luopuu 1.4.2019 voimaan tulevaksi ilmoitetusta Markka-sopimusta koskevasta hinnankorotuksesta, ja noudattaa sähkömarkkinalain 93 §:n 1 momentin 1 kohdan piiriin kuuluvia hinnankorotuksia tehdessään vaatimusta siitä, ettei sopimuksen sisältö hinnankorotuksen seurauksena olennaisesti muutu.